

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/30/2000

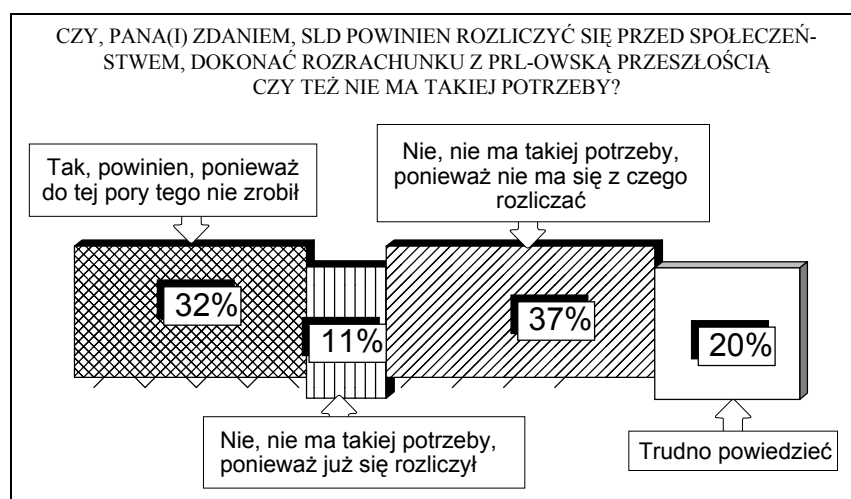
OBLICZA SLD, CZYLI O TOŻSAMOŚCI NOWEJ PARTII

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ▶ Większość respondentów (łącznie 70%) zgadza się z opinią, że SLD jest spadkobiercą PZPR. Różnice zdań dotyczą tego, w jakim stopniu partia Leszka Millera dziedziczy spuściznę po swojej poprzedniczce.
- ▶ Badani częściej definiują Sojusz Lewicy Demokratycznej jako partię lewicową, socjaldemokratyczną, taką jak inne partie w Europie Zachodniej (43%) niż jako formację postkomunistyczną (31%).
- ▶ Połowa Polaków uważa, że SLD ponosi - w mniejszym lub większym zakresie - moralną odpowiedzialność za rządy PZPR. Przeciwnego zdania jest co trzeci badany (34%).
- ▶ Blisko połowa ankieterowanych (łącznie 48%) uważa, że nie ma potrzeby, aby SLD dokonywał rozrachunku z PRL-owską przeszłością.

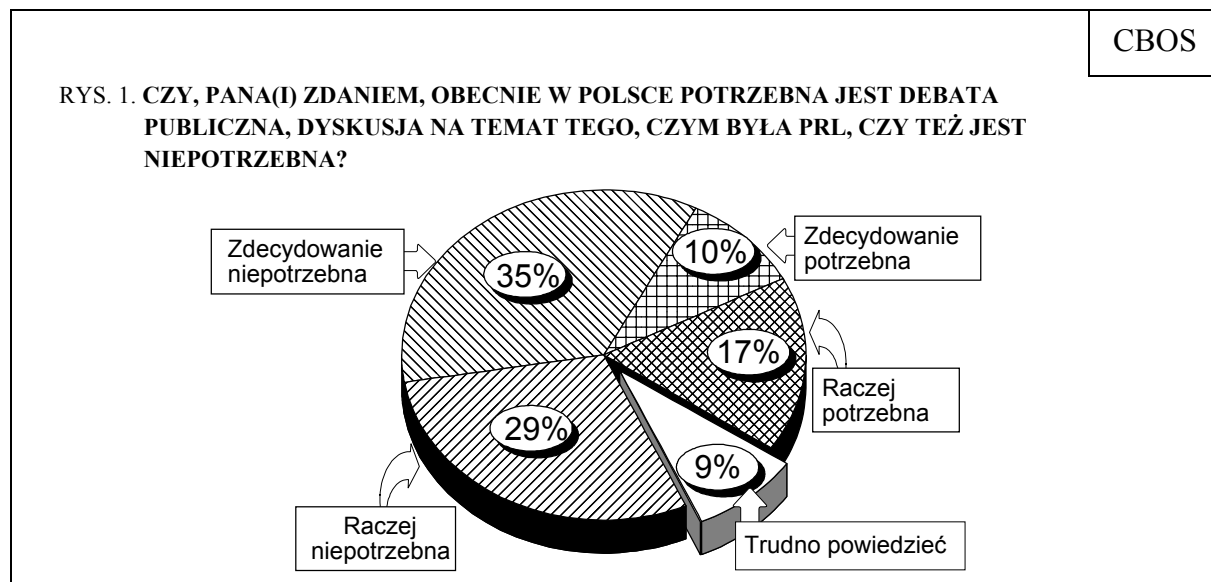
Grudniowy kongres SLD, wieńczący proces tworzenia struktur nowej partii, stał się okazją do rozważań na temat tożsamości politycznej tego ugrupowania, określonej m. in. przez jego stosunek do przeszłości, własnych korzeni, tradycję, do której się odwołuje (czy można ją wybierać czy też jest się do niej niejako przypisanym). Pod adresem SLD formułowano, także w kręgach bliskich tej formacji, oczekiwania bardziej zdecydowanego odcięcia się od przeszłości, rozliczenia się z nią, tak aby nowa partia rozpoczęła działalność z czystym kontem. Wezwania te nie doczekały się jednoznacznej odpowiedzi - ton deklaracji potępiających okres PRL był raczej umiarkowany, a nastroje działaczy, zdaniem komentatorów, częściej triumfalistyczne niż ekspiacyjne. Nie odrzucając jednoznacznie peerelowskiej przeszłości próbowano zarazem poszerzyć pole historycznych odniesień i nawiązywać do tradycji PPS-u, a nawet peerelowskiej opozycji demokratycznej - KOR-u i pierwszej „Solidarności”. Czy tego rodzaju posunięcia są dla opinii publicznej wiarygodne? W jakim stopniu nowa partia jest obciążona odpowiedzialnością za PRL i rządy swojej poprzedniczki. Czy Polacy oczekują, że SLD rozliczy się z przeszłością, czy w ogóle potrzebna jest obecnie debata na temat PRL-u? Odpowiedzi na tego rodzaju pytania staraliśmy się uzyskać w styczniowym sondażu¹.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (116), 13-18 stycznia 2000, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1075).

CZY POTRZEBNA JEST PUBLICZNA DEBATA O PRL?

Większość badanych (64%) uważa, że obecnie w Polsce publiczna debata na temat PRL jest niepotrzebna. Odmiennego zdania jest więcej niż co czwarty ankietowany (27%).

Opinie w tej kwestii wiążą się z orientacją polityczną i partyjną badanych - za przeprowadzeniem debaty na ten temat wyraźnie częściej opowiadają się osoby deklarujące prawicowe niż lewicowe poglądy polityczne. Niemniej jednak również przeważający odsetek respondentów utożsamiających się z prawicą nie dostrzega obecnie potrzeby dyskusji na temat PRL. Podobnie jest w elektoratach partyjnych - przeciwna publicznej debacie na ten temat jest zdecydowana większość sympatyków PSL i SLD, ale również wśród potencjalnych wyborców AWS i UW jej zwolennicy stanowią mniejszość.

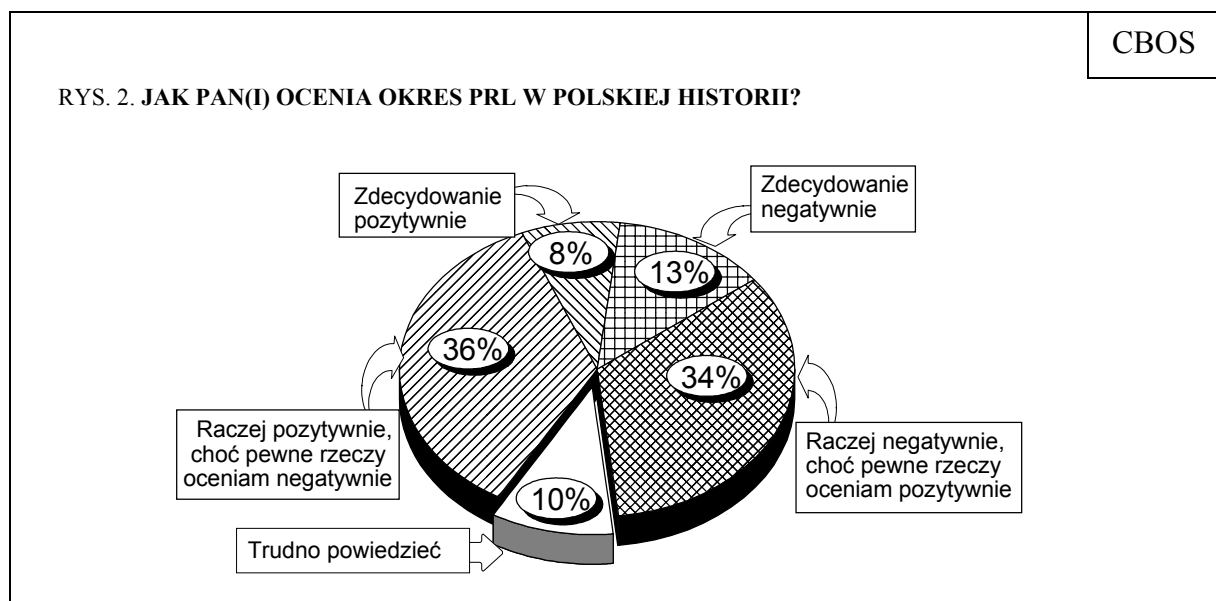
Tabela 1

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce potrzebna jest debata publiczna, dyskusja na temat tego, czym była PRL, czy też jest niepotrzebna?		
	Potrzebna	Niepotrzebna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
AWS	42	50	8
UW	39	59	3
SLD	23	74	3
PSL	11	80	8

VCramera= 0,19

Brak zainteresowania tym tematem deklarują - w mniejszym lub większym stopniu - osoby utożsamiające się z różnymi, także przeciwstawnymi opcjami politycznymi.

Spółeczna ocena okresu PRL w polskiej historii jest niejednoznaczna - zdecydowana większość badanych unika wyraźnie negatywnych bądź pozytywnych opinii na ten temat. Ponadto odsetki osób dokonujących bilansu PRL *in minus* i *in plus* są zbliżone (odpowiednio 47% i 44%).

Ocena PRL wiąże się z dwoma czynnikami różnej natury - pozycją w strukturze społecznej: wykształceniem, dochodami, miejscem zamieszkania, grupą społeczno-zawodową, oraz z orientacją polityczną badanych. Krytyka w podsumowaniu PRL jest tym częstsza, im ankietowani są lepiej wykształceni, mają wyższe miesięczne dochody *per capita* w rodzinie i mieszkają w większej miejscowości. Wśród badanych z wykształceniem wyższym, o dochodach miesięcznych powyżej 799 zł na głowę w rodzinie, mieszkańców największych miast, kadry kierowniczej i inteligencji, pracujących na własny rachunek oraz uczniów i studentów oceny zdecydowanie i raczej negatywne sięgają dwóch trzecich lub przekraczają ten poziom. Stosunkowo wysokim krytycyzmem w ocenie *ancien régime'u* (65% ocen negatywnych) wyróżniają się ludzie w wieku od 25 do 34 lat, którzy w początkach przemian

systemowych dopiero wkraczali w swoje dorosłe życie i przed którymi otwierały się szanse, jakich nie mieli zarówno ich starsi, jak i młodszy koledzy. Obraz PRL najkorzystniej wypada w oczach „przegranych”, tych, którzy - według naszych wcześniejszych badań - najczęściej mają poczucie, że stracili na zmianach: rolników i robotników niewykwalifikowanych (odpowiednio 64% i 61% ocen zdecydowanie i raczej pozytywnych). Relatywnie najlepiej bilans tego systemu wypada wśród badanych w wieku od 45 do 54 lat (57% ocen pozytywnych), którzy częściej mogą mieć poczucie, że nie w pełni skorzystali z możliwości, jakie stwarzała transformacja.

Zasadniczo odmienna jest ocena PRL-u wśród osób identyfikujących się z prawicą, w większości negatywnie oceniających ten okres (67%), i badanych o orientacji lewicowej, najczęściej (59%) podsumowujących go pozytywnie. Rozbieżności w ocenach jeszcze silniej ujawniają się w opiniach elektoratów partyjnych: z jednej strony - zwolenników ugrupowań wywodzących się z demokratycznej opozycji peerelowskiej, z drugiej - sympatyków formacji wyrosłych z partii poprzedniego systemu. W tym przypadku zróżnicowania ocen związane z cechami społeczno-demograficznymi nakładają się na różnice wynikające z odmiennych opcji politycznych i światopoglądowych. Okres PRL jest negatywnie oceniany przez zdecydowaną większość sympatyków AWS i UW, pozytywnie zaś - przez przeważające odsetki zwolenników SLD i PSL.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Jak Pan(i) ocenia okres PRL w polskiej historii?		
	Zdecydowanie i raczej negatywnie	Zdecydowanie i raczej pozytywnie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
UW	82	17	1
AWS	76	18	6
SLD	35	58	6
PSL	22	71	7

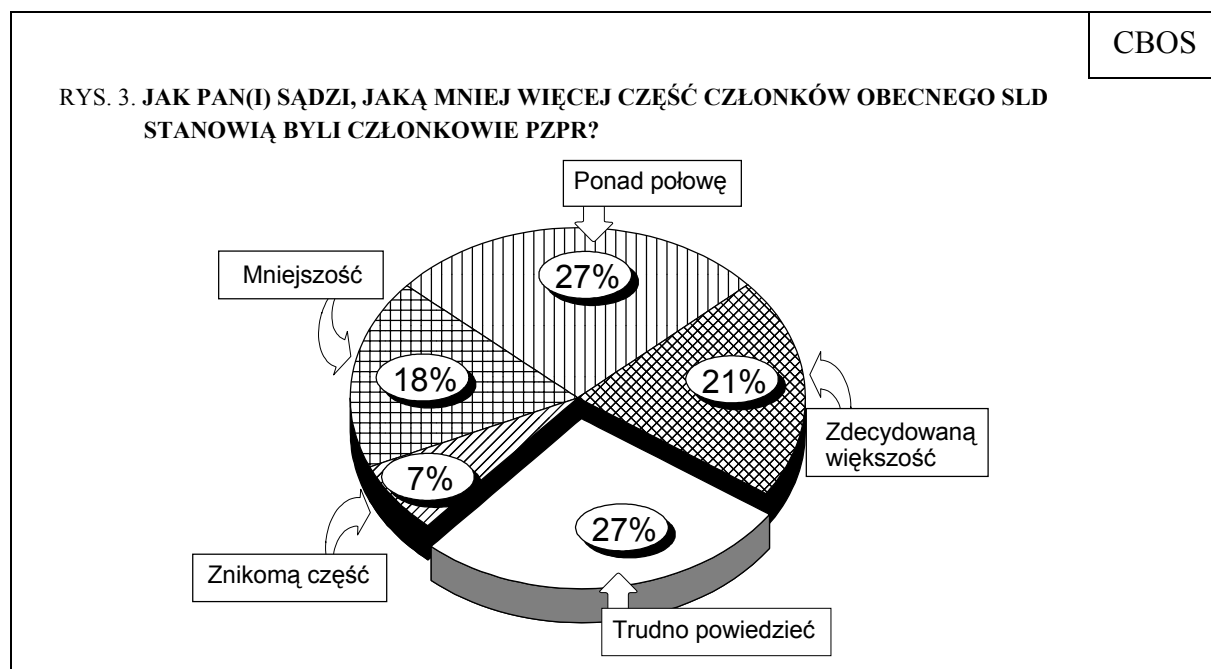
V Cramera=0,3

W sumie *in puls* podsumowuje ten rozdział w polskiej historii większość (64%) byłych członków PZPR (określonych na podstawie ich własnych deklaracji). Krytyczne oceny PRL formułuje natomiast co trzeci z nich.

TOŻSAMOŚĆ SLD

Společnie postrzeganą tożsamość SLD próbowaliśmy określić przez ustalenie, w jakim stopniu ugrupowanie Leszka Millera jest odbierane jako - w różnych wymiarach - bliskie PZPR. Czy to *de facto* ta sama formacja, przebrana w szaty socjaldemokracji, czy też partia, która ze swoją poprzedniczką nie ma już dziś praktycznie nic wspólnego. Czy postrzegana jest przede wszystkim jako ugrupowanie postkomunistyczne czy też może jako polski odpowiednik zachodnich socjaldemokracji.

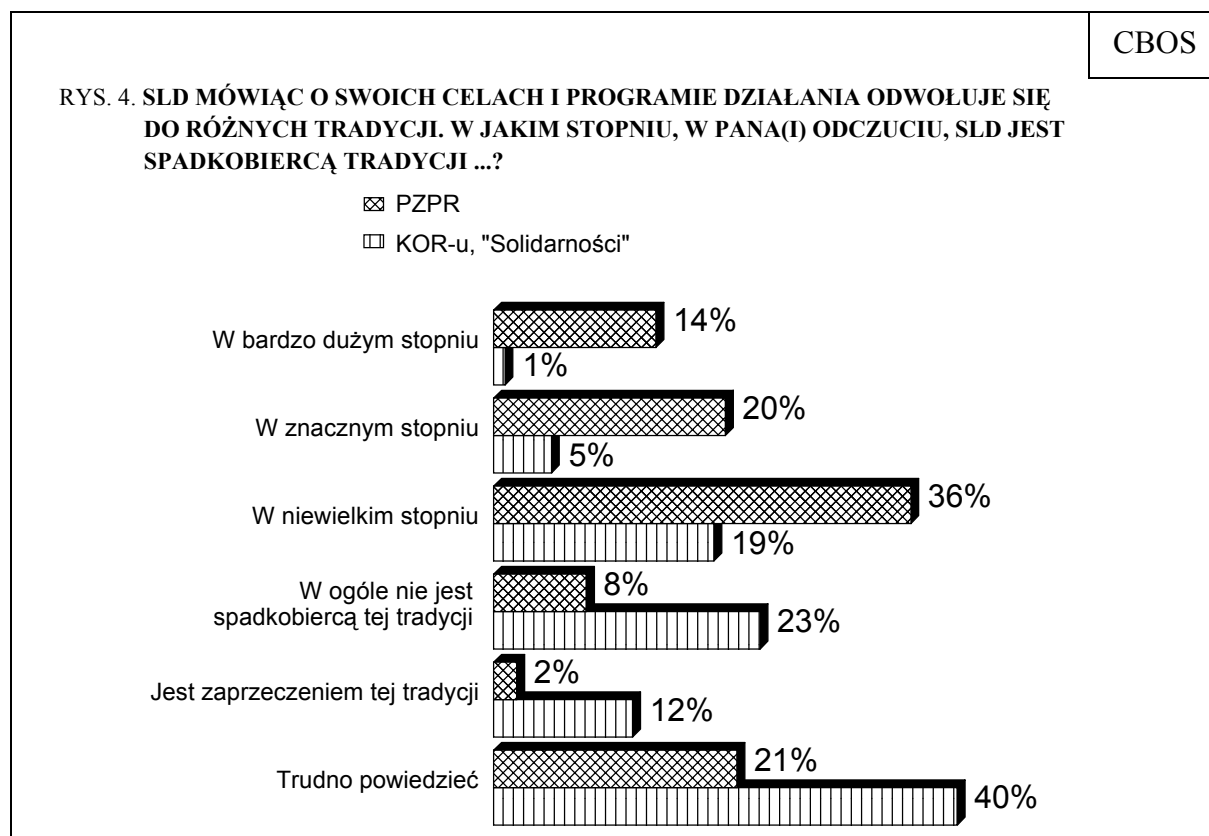
Tym, co łączy obecne SLD i PZPR, są z pewnością ludzie. W opinii niemal połowy badanych, większość Sojuszu stanowią byli członkowie PZPR.

Ciekawie przedstawia się zróżnicowanie opinii w tej kwestii ze względu na orientację polityczną i partyjną. Badani o poglądach lewicowych, zwolennicy SLD szacują liczbę działaczy byłej PZPR na mniejszą niż podawana przeciętnie (odpowiednio 42% i 38% uważa,

że stanowią większość), natomiast osoby identyfikujące się z prawicą, sympatycy AWS i UW - na większą niż ogół respondentów (odpowiednio 67%, 65%, 77% uważa, że stanowią oni większość w szeregach SLD).

Badani w większości podzielają pogląd, że SLD jest spadkobiercą PZPR, choć zróżnicowane są opinie co to tego, w jakim stopniu partia Leszka Millera dziedziczy spuściznę po swojej poprzedniczce. Odsetek ankietowanych sądzących, że SLD jest tylko w niewielkim stopniu sukcesorem „przewodniej siły narodu”, jest niemal taki sam jak przekonanych, że co najmniej w znacznym stopniu. Jedynie 8% badanych twierdzi, iż Sojusz w ogóle nie jest spadkobiercą tradycji PZPR, a jeszcze mniej - że jest jej zaprzeczeniem.

Podjęmowane przez niektórych działaczy SLD próby wpisania swego programu i celów działania w tradycję opozycji demokratycznej z czasów PRL, m. in. KOR-u, pierwszej „Solidarności” itp. nie są w odbiorze społecznym przekonujące. Ankietowani uważają, że trudno uznać SLD za spadkobiercę opozycji demokratycznej z czasów PRL-u, a jeśli już to jedynie w bardzo małym stopniu, jednak tylko niewielki odsetek z nich uważa,

że to, co reprezentuje Sojusz, jest z nią sprzeczne. A zatem, mimo iż budowanie przez SLD swojej tożsamości politycznej i ideowej poprzez odwoływanie się do działalności opozycji demokratycznej z okresu PRL wydaje się ryzykowne, ponieważ może być odbierane jako nieuprawnione, społecznego poparcia nie znajduje także zdecydowane przeciwstawienie tej tradycji programu i celów działania partii Leszka Millera.

Opinie o tym, w jakim stopniu można uznać SLD za spadkobiercę z jednej strony - PZPR, z drugiej - polskiej opozycji demokratycznej z okresu PRL-u, są ściśle powiązane z poglądami politycznymi i preferencjami partyjnymi. Badani utożsamiający się z prawicą oraz sympatycy AWS w największej mierze skłonni są obciążać SLD dziedzictwem PZPR. W obu kategoriach największy odsetek ankietowanych sądzi, że partia Leszka Millera jest w bardzo dużym stopniu spadkobiercą tradycji swojej poprzedniczki. Zarazem jednak stosunkowo nieduży odsetek spośród nich skłonny jest definiować cele i program działania SLD w przeciwstawieniu do dorobku peerelowskiej opozycji. Ciągłość tradycji między PZPR i SLD najslabiej podkreślają badani o orientacji lewicowej oraz zwolennicy samego SLD. Wprawdzie nie odzegnują się całkowicie od związków między obiema partiami, ale minimalizują je, twierdząc, że SLD jest w niewielkim stopniu spadkobiercą tradycji PZPR. Jednocześnie jednak osoby identyfikujące się z lewicą oraz potencjalni wyborcy SLD są ostrożni w łączeniu programu i celów działania tej partii z tradycją opozycji demokratycznej z okresu PRL.

Tabela 3

Potencjalne elektoraty	W jakim stopniu, w Pana(i) odczuciu, SLD jest spadkobiercą tradycji PZPR?					
	W bardzo dużym stopniu	W znacznym stopniu	W niewielkim stopniu	W ogóle nie jest spadkobiercą tej tradycji	Jest zaprzeczeniem tej tradycji	Trudno powiedzieć
	w procentach					
AWS	39	31	16	3	1	11
UW	26	39	30	2	0	4
PSL	9	26	36	9	0	20
SLD	3	10	60	16	3	8

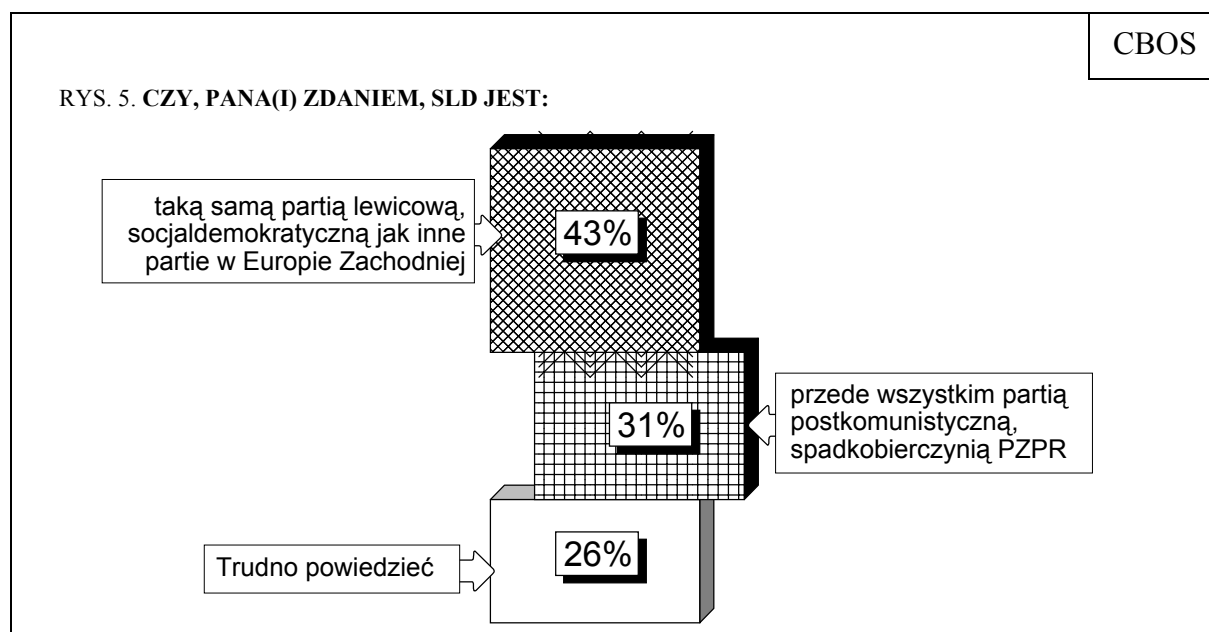
V Cramera= 0,26

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	W jakim stopniu, w Pana(i) odczuciu, SLD jest spadkobiercą tradycji opozycji demokratycznej z czasów PRL-u, np. KOR-u, „Solidarności”?					
	W bardzo dużym stopniu	W znacznym stopniu	W niewielkim stopniu	W ogóle nie jest spadkobiercą tej tradycji	Jest zaprzeczeniem tej tradycji	Trudno powiedzieć
	w procentach					
AWS	2	8	11	33	16	30
UW	0	5	19	37	23	16
PSL	0	4	17	13	8	58
SLD	1	5	25	32	8	29

V Cramera=0,16

Mimo iż SLD jest w odczuciu społecznym w mniejszym czy większym stopniu spadkobiercą PZPR, owa spuścizna polityczna nie stanowi najbardziej znaczącego składnika jego społecznej tożsamości. Badani częściej definiują bowiem SLD jako partię lewicową, socjaldemokratyczną, taką jak inne partie w Europie Zachodniej niż jako formację postkomunistyczną.

Zasadnicze rozbieżności w tej sprawie występują między badanymi o orientacji prawicowej, sympatykami AWS i w mniejszym stopniu UW, którzy wciąż postrzegają SLD przede wszystkim jako formację postkomunistyczną, oraz osobami o poglądach lewicowych, zwolennikami samego SLD, stawiającymi to ugrupowanie w jednym szeregu z socjaldemokratycznymi partiami Europy Zachodniej. Najmniej skryształizowane opinie w tej kwestii mają potencjalni wyborcy PSL, choć częściej definiują oni SLD jako partię socjaldemokratyczną niż postkomunistyczną.

Tabela 5

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, SLD jest:		
	taką samą partią lewicową, socjaldemokratyczną jak inne partie w Europie Zachodniej	przede wszystkim partią postkomunistyczną, spadkobierczynią PZPR	Trudno powiedzieć
	w procentach		
AWS	18	71	12
UW	27	56	17
PSL	35	21	45
SLD	84	8	8

V Cramera= 0,44

MORALNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ SLD ZA RZĄDY PZPR

Fakt, że SLD można uznać za spadkobiercę PZPR, nie musi oznaczać - według opinii publicznej - moralnej odpowiedzialności partii Leszka Millera za rządy swojej poprzedniczki. W istocie łącznie 70% ankietowanych uznaje SLD za sukcesora spuścizny po PZPR, natomiast odpowiedzialnością za rządy PZPR skłonna jest obarczać obecne SLD - w mniejszym lub większym zakresie - połowa ogółu badanych. Zróżnicowane są opinie co do skali tej odpowiedzialności. Blisko co czwarty respondent uważa, że SLD odpowiada za działalność PZPR tylko w niewielkim stopniu, a więcej niż co czwarty, że co najmniej w znacznym stopniu. Natomiast ponad jedna trzecia ankietowanych podziela opinię, że SLD nie ponosi moralnej odpowiedzialności za rządy PZPR.

Postrzeganie tej kwestii jest ściśle związane z deklarowanymi poglądami politycznymi i preferencjami partyjnymi badanych. Odpowiedzialność SLD za rządy PZPR najsilniej podkreślają badani o orientacji prawicowej i potencjalni wyborcy AWS - jako co najmniej znaczną określa ją odpowiednio 55% i 64% z nich. Podobnie sądzi połowa zwolenników UW. Na przeciwnym biegunie sytuują się badani o orientacji lewicowej i sympatycy SLD, którzy w większości uważają, że partia Leszka Millera w ogóle nie odpowiada za rządy PZPR (sądzi tak odpowiednio 58% i 63% z nich). Zwolennicy PSL natomiast zajmują pośrednie stanowisko, niemal równie często twierdząc, iż SLD w ogóle nie ponosi odpowiedzialności za działalność PZPR i że odpowiada za nią jedynie w niewielkim stopniu.

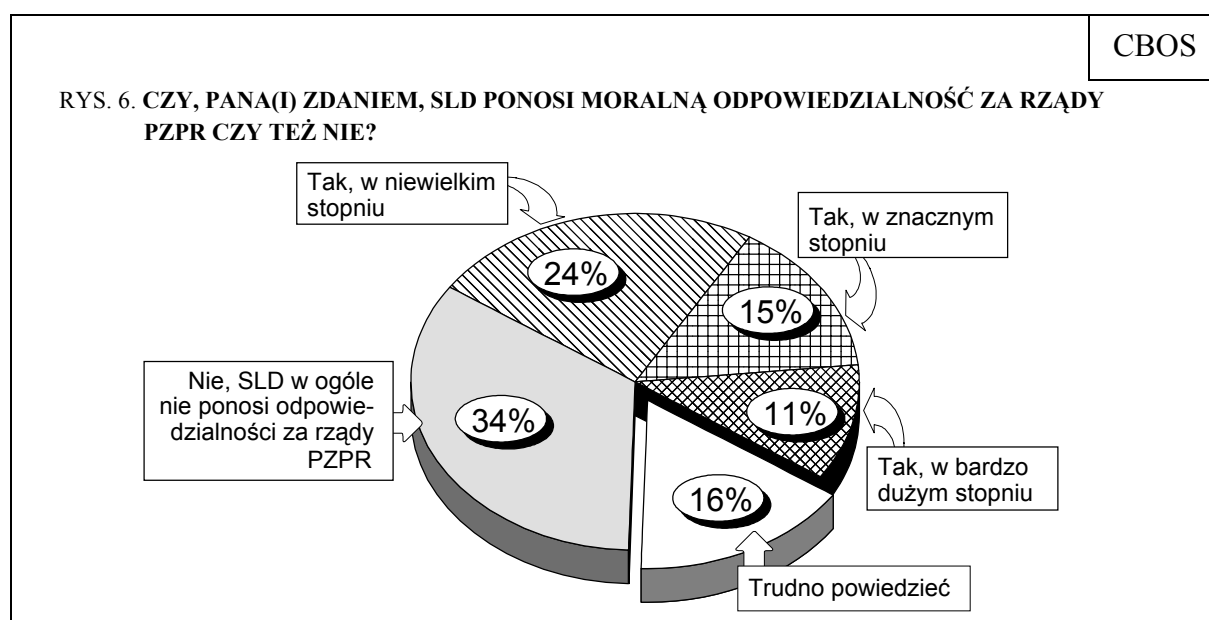
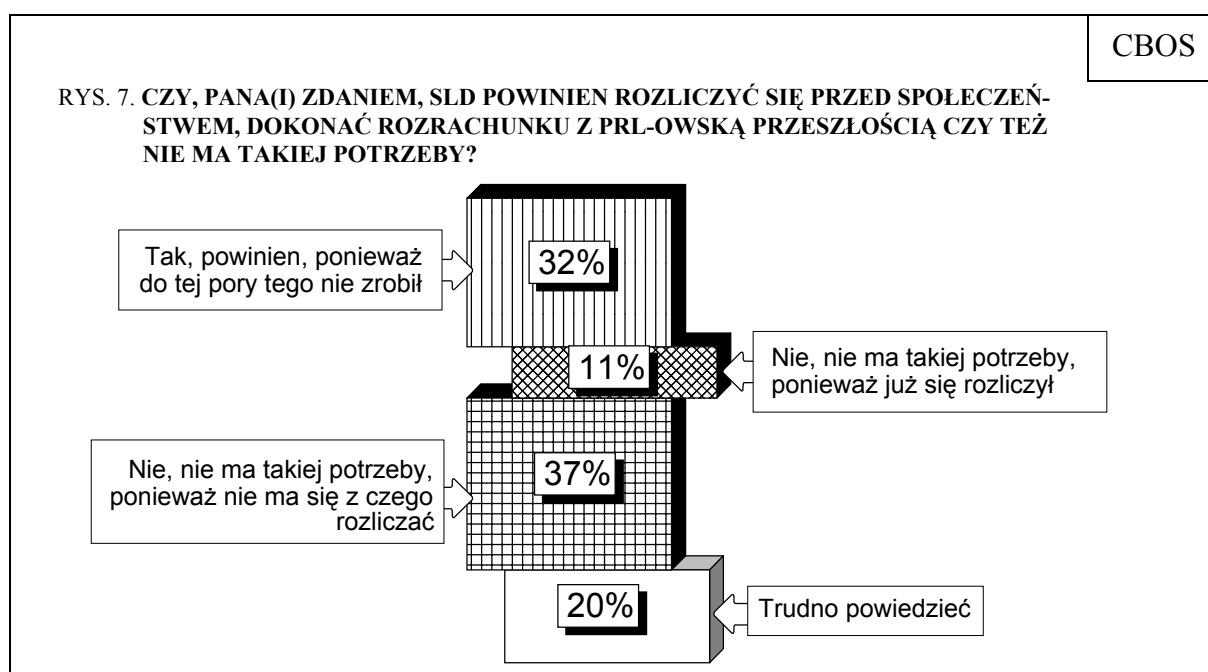

Tabela 6

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, SLD ponosi moralną odpowiedzialność za rządy PZPR czy też nie?				
	Tak, w bardzo dużym stopniu	Tak, w znacznym stopniu	Tak, w niewielkim stopniu	Nie, SLD w ogóle nie ponosi odpowiedzialności za rządy PZPR	Trudno powiedzieć
	w procentach				
AWS	34	30	20	9	8
UW	13	37	30	17	4
PSL	3	11	35	36	15
SLD	2	5	27	63	3

V Cramera=0,31

Badani nie udzielają jednoznacznej odpowiedzi na temat tego, czy SLD powinien dokonać rozrachunku z PRL-owską przeszłością czy też nie. Przeważają jednak opinie, deklarowane przez blisko połowę ankietowanych (łącznie 48%), że nie ma takiej potrzeby. Przy czym osoby przeciwnie temu częściej uzasadniają swoje stanowisko stwierdzeniem, iż SLD nie ma się z czego rozliczać, niż tym, że partia ta już dokonała rozrachunku z własną przeszłością. Potrzebę rozliczeń dostrzega natomiast blisko co trzeci respondent.

„Rachunku sumienia” ze strony SLD oczekują przede wszystkim osoby deklarujące prawicowe poglądy polityczne (61%) oraz zwolennicy AWS (69%) i UW (61%). Natomiast wśród badanych o orientacji lewicowej i sympatyków SLD zdecydowanie dominuje pogląd, że ugrupowanie to nie ma się z czego rozliczać (sądzi tak odpowiednio 61% i 66% z nich). Opinia ta przeważa także wśród sympatyków PSL, którzy zarazem relatywnie najczęściej uważają, że SLD wyrównało już historyczne rachunki.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, SLD powinien rozliczyć się przed społeczeństwem, dokonać rozrachunku z PRL-owską przeszłością czy też nie ma takiej potrzeby?			
	Tak, powinien, ponieważ do tej pory tego nie zrobił	Nie, nie ma takiej potrzeby, ponieważ już się rozliczył	Nie, nie ma takiej potrzeby, ponieważ nie ma się z czego rozliczać	Trudno powiedzieć
	w procentach			
AWS	69	7	12	12
UW	61	9	16	14
PSL	16	27	36	21
SLD	9	14	66	12

V Cramera=0,33

Generalnie, im większa postrzegana odpowiedzialność SLD za rządy PZPR, tym częstsze poparcie dla postulatu rozliczenia się tego ugrupowania z przeszłością. Rozrachunku SLD z własnym dziedzictwem oczekuje większość osób, które uważają tę partię za odpowiedzialną co najmniej w znacznym stopniu za działalność PZPR. Jednak już wśród badanych określających tę odpowiedzialność jako niewielką przeważa opinia, że rozliczenia są niepotrzebne.

Tabela 8

Czy, Pana(i) zdaniem, SLD ponosi moralną odpowiedzialność za rządy PZPR czy też nie?	Czy, Pana(i) zdaniem, SLD powinien rozliczyć się przed społeczeństwem, dokonać rozrachunku z PRL-owską przeszłością czy też nie ma takiej potrzeby?			
	Tak, powinien, ponieważ do tej pory tego nie zrobił	Nie, nie ma takiej potrzeby, ponieważ już się rozliczył	Nie, nie ma takiej potrzeby, ponieważ nie ma się z czego rozliczać	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Tak, w bardzo dużym stopniu	92	1	5	3
Tak, w znacznym stopniu	67	9	9	15
Tak, w niewielkim stopniu	30	22	34	15
Nie, SLD w ogóle nie ponosi odpowiedzialności za rządy PZPR	8	13	72	7
Trudno powiedzieć	11	2	15	72

V Cramera=0,51

Na społecznym postrzeganiu SLD nadal w znacznej mierze ciąży jego rodowód. Mimo iż nie ma zgodności co do tego, w jakim stopniu można uznać SLD za spadkobiercę tradycji PZPR, większość badanych nie ma wątpliwości, że partia Leszka Millera jest jej sukcesorką. Jednocześnie jednak dostrzeganie ciągłości historycznej między obiema formacjami nie implikuje w sposób bezpośredni przekonania o odpowiedzialności SLD za rządy swojej poprzedniczki i, idąc dalej, potrzeby dokonania przez tę partię rozrachunku z własną przeszłością. Geneza SLD nie jest obecnie najbardziej znaczącym elementem w społecznie konstruowanej tożsamości tej partii. Choć, ze względu na rodowód, próby nawiązywania przez działaczy SLD do tradycji opozycji demokratycznej z okresu PRL nie brzmią w społecznym odbiorze przekonująco, obecnie - według opinii społecznej - więcej łączy tę partię z innymi ugrupowaniami socjaldemokratycznymi w Europie Zachodniej niż z jej PRL-owską poprzedniczką.

Postrzeganie związków SLD z PZPR jest bardzo silnie określone przez polityczne identyfikacje Polaków. SLD widziane oczami swoich zwolenników oraz osób o orientacji prawicowej, sympatyków AWS i UW to dwa różne ugrupowania. Pierwsze z nich to nowoczesna socjaldemokracja, mająca już niewiele wspólnego z PZPR i nieobciążona odpowiedzialnością za jej poczynania, drugie to formacja postkomunistyczna, która do tej pory jeszcze nie rozliczyła się z własną niechlubną przeszłością.

Opracowała

Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce potrzebna jest debata publiczna, dyskusja na temat tego, czym była PRL, czy też jest niepotrzebna?

(%)

	Potrzebna	Nie- potrzebna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	27	64	9	1075
Płeć				
Mężczyźni	31	63	6	510
Kobiety	25	64	11	565
Wiek				
18-24 lat	32	51	17	154
25-34	30	62	8	190
35-44	23	71	6	205
45-54	29	68	3	233
55-64	27	68	5	111
65 lat i więcej	23	60	17	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	62	15	397
Miasto do 20 tys.	26	68	6	127
20 - 100 tys.	28	68	4	212
101 - 500 tys.	25	70	5	187
501 tys.i więcej mieszk.	43	50	6	152
Wykształcenie				
Podstawowe	22	60	18	287
Zasadnicze zawodowe	27	66	7	279
Średnie	30	64	6	406
Wyższe	31	67	2	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	25	73	2	65
Prac.umysł.niż.szczebła	31	67	2	118
Pracownicy fiz.- umysł.	43	52	5	64
Robotnicy wykwalifikowani	29	61	10	107
Robotnicy niewykwalifik.	26	68	6	43
Rolnicy	15	76	9	70
Pracujący na własny rach.	35	59	6	65
Bierni zawodowo				
Renciści	19	69	12	106
Emeryci	25	63	13	201
Uczniowie i studenci	42	43	14	63
Bezrobotni	26	65	9	114
Gospodynie domowe i inni	20	64	16	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	32	64	3	205
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	25	72	4	84
sekt. pryw. poza rolnict.	34	60	6	187
prywatnym gosp. rolnym	17	72	11	78
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	22	67	10	201
276 - 399	30	60	10	119
400 - 549	27	66	7	240
550 - 799	23	71	6	127
Powyżej 799 zł	29	65	5	178
Ocena własnych war. mater.				
Złe	24	63	13	341
Średnie	28	64	8	494
Dobre	30	65	5	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	34	54	11	73
Raz w tygodniu	29	62	9	530
1-2 razy w miesiącu	29	61	10	162
Kilka razy w roku	20	73	6	197
W ogóle nie uczestniczy	25	63	12	112
Poglądy polityczne				
Lewica	24	73	3	301
Centrum	28	65	8	298
Prawica	40	54	6	271
Trudno powiedzieć	15	61	24	202

Tabela 2. Jak Pan(i) ocenia okres PRL w polskiej historii?

(%)

	Negatywnie	Pozytywnie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	44	10	1075
Płeć				
Mężczyźni	52	40	8	510
Kobiety	42	47	11	565
Wiek				
18-24 lat	44	28	28	154
25-34	65	23	12	190
35-44	47	50	3	205
45-54	42	57	2	233
55-64	39	57	4	111
65 lat i więcej	40	46	14	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	34	54	12	397
Miasto do 20 tys.	38	49	13	127
20 - 100 tys.	52	40	8	212
101 - 500 tys.	60	32	8	187
501 tys. i więcej mieszk.	64	30	7	152
Wykształcenie				
Podstawowe	35	49	16	287
Zasadnicze zawodowe	40	49	10	279
Średnie	54	38	8	406
Wyższe	68	32	0	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	64	32	4	65
Prac. umysł. niż. szczebla	49	41	9	118
Pracownicy fiz.- umysł.	55	29	17	64
Robotnicy wykwalifikowani	34	50	15	107
Robotnicy niewykwalifik.	30	61	9	43
Rolnicy	34	64	1	70
Pracujący na własny rach.	71	25	4	65
Bierni zawodowo				
Renciści	39	53	8	106
Emeryci	39	51	10	201
Uczniowie i studenci	70	12	18	63
Bezrobotni	46	43	11	114
Gospodynie domowe i inni	50	41	8	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	49	45	6	205
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	55	32	13	84
sekt. pryw. poza rolnict.	53	37	10	187
prywatnym gosp. rolnym	31	66	3	78
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	36	55	9	201
276 - 399	44	49	7	119
400 - 549	46	43	10	240
550 - 799	48	45	7	127
Powyżej 799 zł	65	32	4	178
Ocena własnych war. mater.				
Złe	39	49	11	341
Średnie	44	46	9	494
Dobre	62	30	8	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	52	34	14	73
Raz w tygodniu	46	46	8	530
1-2 razy w miesiącu	44	43	13	162
Kilka razy w roku	44	45	10	197
W ogóle nie uczestniczy	54	36	10	112
Poglądy polityczne				
Lewica	34	59	6	301
Centrum	47	43	9	298
Prawica	67	27	6	271
Trudno powiedzieć	37	42	21	202

Tabela 3. Jak Pan(i) sądzi, jaką mniej więcej część członków obecnego SLD stanowią byli członkowie PZPR?

(%)

	Zdecydowaną większość	Ponad połowę	Mniejszość	Znikomą część	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	27	18	7	27	1072
Płeć						
Mężczyźni	23	33	18	6	20	509
Kobiety	20	22	18	7	33	564
Wiek						
18-24 lat	11	27	16	8	38	154
25-34	22	27	19	2	30	190
35-44	24	28	19	8	21	203
45-54	25	28	22	9	17	232
55-64	24	37	12	8	19	111
65 lat i więcej	19	21	15	5	39	183
Miejsce zamieszkania						
Wieś	15	28	16	4	37	396
Miasto do 20 tys.	22	28	17	5	28	127
20 - 100 tys.	23	25	17	13	22	212
101 - 500 tys.	27	27	20	7	20	185
501 tys. i więcej mieszk.	27	30	21	6	16	152
Wykształcenie						
Podstawowe	13	26	14	8	38	285
Zasadnicze zawodowe	20	27	20	9	24	278
Średnie	26	27	18	5	25	406
Wyższe	29	36	22	1	12	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	30	36	19	4	11	65
Prac. umysł. niż. szczebla	19	39	19	5	19	118
Pracownicy fiz.- umysł.	28	18	13	14	27	64
Robotnicy wykwalifikowani	26	15	24	6	30	107
Robotnicy niewykwalifik.	17	37	13	4	29	43
Rolnicy	20	25	22	11	22	70
Pracujący na własny rach.	39	21	21	2	17	63
Bierni zawodowo						
Renciści	19	30	11	8	33	105
Emeryci	21	25	16	8	31	201
Uczniowie i studenci	17	30	23	9	22	63
Bezrobotni	13	32	21	4	29	114
Gospodynie domowe i inni	10	23	14	7	46	57
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	26	33	16	6	19	205
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	31	25	16	7	21	84
sekt. pryw. poza rolnict.	24	23	24	4	25	185
prywatnym gosp. rolnym	24	23	20	11	22	78
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	16	28	16	9	31	199
276 - 399	23	26	17	9	25	119
400 - 549	20	27	20	6	27	238
550 - 799	20	28	19	8	25	127
Powyżej 799 zł	32	31	20	5	12	178
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	25	17	5	35	338
Średnie	19	27	18	8	28	494
Dobre	30	32	18	5	14	239
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	30	21	10	7	32	73
Raz w tygodniu	23	27	16	5	29	530
1-2 razy w miesiącu	20	29	22	6	23	160
Kilka razy w roku	19	29	18	9	25	195
W ogóle nie uczestniczy	14	28	23	10	25	112
Poglądy polityczne						
Lewica	13	29	29	12	17	300
Centrum	20	32	17	7	25	298
Prawica	38	29	13	3	17	271
Trudno powiedzieć	12	17	10	3	57	200

Tabela 4. SLD mówiąc o swoich celach i programie działania odwołuje się do różnych tradycji.
W jakim stopniu, w Pana(i) odczuciu, SLD jest spadkobiercą tradycji PZPR?
1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W znacznym stopniu; 3 - W niewielkim; 4 - W ogóle nie jest
spadkobiercą tej tradycji; 5 - Jest zaprzeczeniem tej tradycji

	(%)					Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4	5		
Ogółem	14	20	36	8	2	21	1073
Płeć							
Mężczyźni	16	21	37	7	2	17	510
Kobiety	12	19	35	9	2	24	564
Wiek							
18-24 lat	9	21	37	6	1	27	154
25-34	13	20	38	4	2	23	190
35-44	16	21	32	12	3	16	203
45-54	16	17	43	10	2	12	233
55-64	16	22	33	10	2	17	111
65 lat i więcej	13	20	28	6	2	31	183
Miejsce zamieszkania							
Wieś	10	19	35	7	1	29	397
Miasto do 20 tys.	10	18	40	7	5	20	127
20 - 100 tys.	15	18	35	15	3	13	212
101 - 500 tys.	18	22	36	4	2	18	185
501 tys.i więcej mieszk.	21	25	34	7	0	13	152
Wykształcenie							
Podstawowe	10	17	32	7	1	33	285
Zasadnicze zawodowe	12	18	38	9	5	19	279
Średnie	18	22	34	9	1	17	406
Wyższe	18	24	47	5	0	6	104
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	22	20	43	9	0	7	65
Prac.umysł.niż.szczebla	15	22	36	7	2	18	118
Pracownicy fiz.-umysł.	13	24	41	7	3	12	64
Robotnicy wykwalifikowani	13	13	42	7	5	19	107
Robotnicy niewykwalifik.	14	16	46	7	0	18	43
Rolnicy	10	22	37	8	1	22	70
Pracujący na własny rach.	35	20	30	3	0	12	63
Bierni zawodowo							
Renciści	11	17	31	8	2	30	106
Emeryci	12	21	32	9	2	25	201
Uczniowie i studenci	12	29	37	7	0	16	63
Bezrobotni	5	21	34	12	3	24	114
Gospodynie domowe i inni	18	14	28	11	0	30	57
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	21	16	38	7	1	17	205
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	13	25	39	11	0	11	84
sekt. pryw. poza rolnict.	16	20	41	5	4	14	185
prywatnym gosp. rolnym	12	20	38	8	1	21	78
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	7	22	34	10	2	26	199
276 - 399	15	21	32	9	4	19	119
400 - 549	12	21	35	9	2	21	240
550 - 799	12	19	38	13	2	15	127
Powyżej 799 zł	24	17	42	5	2	10	178
Ocena własnych war. mater.							
Złe	10	18	31	11	1	28	340
Średnie	11	20	38	8	3	20	494
Dobre	25	22	38	4	0	10	239
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	18	21	24	7	6	25	73
Raz w tygodniu	16	23	31	7	1	22	530
1-2 razy w miesiącu	14	17	42	7	1	19	162
Kilka razy w roku	14	14	40	13	2	17	195
W ogóle nie uczestniczy	5	17	48	8	1	21	112
Poglądy polityczne							
Lewica	4	10	58	14	3	12	301
Centrum	8	24	37	9	3	19	298
Prawica	36	28	20	4	1	11	271
Trudno powiedzieć	7	19	21	4	0	48	200

Tabela 5. SLD mówiąc o swoich celach i programie działania odwołuje się do różnych tradycji. W jakim stopniu, w Pana(i) odczuciu, SLD jest spadkobiercą tradycji **opozycji demokratycznej z czasów PRL-u, np. KOR-u, Solidarności**? 1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W znacznym stopniu; 3 - W niewielkim; 4 - W ogóle nie jest spadkobiercą tej tradycji; 5 - Jest zaprzeczeniem tej tradycji

						(%)	
	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	5	19	23	12	40	1073
Płeć							
Mężczyźni	1	6	21	23	13	36	510
Kobiety	2	4	17	22	12	43	563
Wiek							
18-24 lat	2	5	19	15	7	52	154
25-34	2	4	18	22	11	42	190
35-44	1	6	22	25	13	32	203
45-54	1	3	22	28	16	30	232
55-64	1	6	12	27	17	38	111
65 lat i więcej	1	3	17	19	9	51	183
Miejsce zamieszkania							
Wieś	0	3	15	15	12	54	397
Miasto do 20 tys.	3	5	32	19	5	36	126
20 - 100 tys.	1	6	16	33	17	27	212
101 - 500 tys.	2	8	23	21	12	36	185
501 tys.i więcej mieszk.	2	1	19	34	13	30	152
Wykształcenie							
Podstawowe	3	3	12	18	10	54	285
Zasadnicze zawodowe	0	5	23	20	10	41	279
Średnie	1	6	19	24	14	36	405
Wyższe	0	2	29	38	17	15	104
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	3	4	20	44	13	16	65
Prac.umysł.niż.szczebła	0	6	23	30	12	29	118
Pracownicy fiz.- umysł.	0	7	38	18	10	27	64
Robotnicy wykwalifikowani	1	6	22	17	9	44	107
Robotnicy niewykwalifik.	0	3	3	27	11	56	43
Rolnicy	0	3	21	15	13	47	70
Pracujący na własny rach.	0	0	16	34	30	20	63
Bierni zawodowo							
Renciści	1	6	15	28	6	45	106
Emeryci	1	5	17	18	13	46	201
Uczniowie i studenci	6	2	23	19	7	43	63
Bezrobotni	0	7	16	16	16	46	114
Gospodynie domowe i inni	5	0	14	16	10	55	57
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	1	6	19	30	13	31	205
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	3	6	27	25	6	33	84
sekt. pryw. poza rolnict.	0	2	23	29	16	30	185
prywatnym gosp. rolnym	1	3	18	17	15	45	78
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	1	6	16	20	11	46	199
276 - 399	3	7	16	17	13	44	119
400 - 549	2	3	23	19	12	42	240
550 - 799	1	7	21	33	6	32	127
Powyżej 799 zł	1	2	20	34	20	22	177
Ocena własnych war. mater.							
Źle	1	4	16	16	11	51	340
Średnie	1	5	20	21	12	41	494
Dobre	2	5	21	36	14	22	239
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	1	6	13	21	12	47	73
Raz w tygodniu	1	6	18	23	11	41	529
1-2 razy w miesiącu	3	5	15	19	18	40	162
Kilka razy w roku	2	2	23	23	14	37	195
W ogóle nie uczestniczy	0	2	25	27	8	38	112
Poglądy polityczne							
Lewica	1	6	29	24	8	33	301
Centrum	2	5	18	26	13	36	298
Prawica	2	6	16	28	18	29	271
Trudno powiedzieć	0	1	9	10	10	70	200

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, SLD jest: 1 - taką samą partią lewicową, socjaldemokratyczną jak inne partie w Europie Zachodniej;
2 - przede wszystkim partią postkomunistyczną, spadkobierczynią PZPR

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	31	26	1073
Płeć				
Mężczyźni	44	35	20	510
Kobiety	41	28	31	564
Wiek				
18-24 lat	35	34	31	154
25-34	40	30	30	190
35-44	50	31	20	203
45-54	52	31	17	233
55-64	44	32	23	111
65 lat i więcej	31	30	39	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	37	25	38	397
Miasto do 20 tys.	53	26	21	127
20 - 100 tys.	51	30	19	212
101 - 500 tys.	38	39	23	185
501 tys. i więcej mieszk.	40	45	14	152
Wykształcenie				
Podstawowe	35	26	39	285
Zasadnicze zawodowe	45	29	26	279
Średnie	43	35	22	406
Wysze	54	36	10	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	57	38	5	65
Prac.umysł.niż.szczebła	54	32	14	118
Pracownicy fiz.-umysł.	43	38	19	64
Robotnicy wykwalifikowani	51	27	23	107
Robotnicy niewykwalifik.	44	25	31	43
Rolnicy	41	28	31	70
Pracujący na własny rach.	28	58	14	63
Bierni zawodowo				
Renciści	34	26	40	106
Emeryci	40	30	30	201
Uczniowie i studenci	32	34	35	63
Bezrobotni	44	26	31	114
Gospodynie domowe i inni	42	23	35	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	49	34	17	205
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	48	36	17	84
sekt. pryw. poza rolnict.	46	36	18	185
prywatnym gosp. rolnym	38	30	32	78
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	41	25	34	199
276 - 399	39	36	25	119
400 - 549	43	30	28	240
550 - 799	54	30	16	127
Powyżej 799 zł	53	34	13	178
Ocena własnych war. mater.				
Złe	41	27	32	340
Średnie	44	28	28	494
Dobre	42	45	14	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	35	39	26	73
Raz w tygodniu	36	34	30	530
1-2 razy w miesiącu	37	36	27	162
Kilka razy w roku	59	24	17	195
W ogóle nie uczestniczy	60	18	22	112
Poglądy polityczne				
Lewica	76	11	13	301
Centrum	43	31	26	298
Prawica	22	61	17	271
Trudno powiedzieć	19	23	58	200

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, SLD ponosi moralną odpowiedzialność za rządy PZPR czy też nie?
1 - Tak, w bardzo dużym stopniu; 2 - Tak, w znacznym stopniu; 3 - Tak, w niewielkim stopniu; 4 - Nie, SLD w ogóle nie ponosi odpowiedzialności za rządy PZPR

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	15	24	34	16	1073
Płeć						
Mężczyźni	13	18	24	33	12	510
Kobiety	10	12	24	34	19	564
Wiek						
18-24 lat	6	16	23	32	23	154
25-34	12	14	24	32	18	190
35-44	9	20	24	36	11	203
45-54	11	13	30	37	9	233
55-64	15	15	22	35	13	111
65 lat i więcej	15	12	21	29	22	183
Miejsce zamieszkania						
Wieś	10	11	27	31	22	397
Miasto do 20 tys.	4	21	19	39	16	127
20 - 100 tys.	11	12	24	43	10	212
101 - 500 tys.	15	17	26	28	13	185
501 tys.i więcej mieszk.	16	22	22	30	9	152
Wykształcenie						
Podstawowe	11	11	23	31	25	285
Zasadnicze zawodowe	10	15	25	37	13	279
Średnie	13	16	24	32	14	406
Wyższe	11	21	27	36	4	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	11	24	19	43	4	65
Prac. umysł.niż.szczębla	7	18	31	34	10	118
Pracownicy fiz.- umysł	12	11	25	33	19	64
Robotnicy wykwalifikowani	9	17	22	37	15	107
Robotnicy niewykwalifik.	7	12	31	40	10	43
Rolnicy	9	9	27	43	12	70
Pracujący na własny rach.	27	22	19	22	10	63
Bierni zawodowo						
Renciści	14	15	24	32	16	106
Emeryci	16	11	24	32	18	201
Uczniowie i studenci	6	27	25	24	19	63
Bezrobotni	4	12	26	35	24	114
Gospodynie domowe i inni	15	10	19	30	25	57
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	9	20	25	34	12	205
spółce właścicieli					9	84
prywatnych i państwa	15	16	25	36		
sekt. pryw. poza rolnict.	13	15	26	33	13	185
prywatnym gosp. rolnym	10	10	27	43	11	78
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	8	14	27	33	18	199
276 - 399	10	17	19	32	22	119
400 - 549	11	14	28	33	14	240
550 - 799	11	12	24	44	9	127
Powyżej 799 zł	17	20	26	28	8	178
Ocena własnych war. mater.						
Złe	10	12	24	32	22	340
Średnie	9	14	25	37	15	494
Dobre	18	22	24	29	8	239
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	16	22	16	22	24	73
Raz w tygodniu	13	16	26	29	16	530
1-2 razy w miesiącu	12	14	23	33	19	162
Kilka razy w roku	7	12	23	48	10	195
W ogóle nie uczestniczy	6	14	26	40	14	112
Poglądy polityczne						
Lewica	3	6	29	58	4	301
Centrum	10	15	23	38	14	298
Prawica	25	30	22	13	10	271
Trudno powiedzieć	8	9	22	17	44	200